

ÖSTERSJÖN — »ETT FREDENS HAV»

Av överste NILS LUND

»DIE OSTSEE ein Friedens-See.«
Så lød parollen för den s. k. Östersjöveckan. Evenemanget ägde rum i juli 1958 i den östtyska hamnstaden Rostock. Det skall upprepas instundande sommar. Förberedelserna härför är redan i full gång. Ja, det är t. o. m. meningen att »Ostsee-woche» skall bli en årligen återkommande tilldragelse, en fast institution, knuten till Rostock, som enligt den östtyska regeringens planer skall utvecklas till att bli »den framtida världshamnen för tyska demokratiska republiken».

Det är ett anmärkningsvärt faktum — av intresse även för oss svenskar — att de nordiska länderna är speciellt utsatta för denna östtyska propagandaoffensiv, vars ledmotiv utgörs av det med ihållande intensitet upprepade kravet på att Östersjön måste »neutraliseras» och förvandlas till ett »fredens hav».

Förvisso har vi grundad anledning att undra vad som ligger bakom de vittomfattande arrangemangen för »Östersjöveckan» och vart Östtysklands kommunistiska regim egentligen syftar med denna intensiva förkunnelse: »Die Ostsee muss ein Friedens-See werden.»

Man torde icke fara alltför vill om man utgår från att den Östersjöpolitik, som nu drivs av den östtyska satellitregeringen, enbart är ett led, en detalj i ett större sammanhang och att denna vidare ram utgörs av Sovjetunionens målmedvetna aktivitet inom Östersjöområdet.

Moskvas målsättning inom detta begränsade avsnitt av dess globala intressesfär synes främst gå ut på att konsolidera och utbygga Rysslands redan i dag mycket starka militära maktställning i området, att hindra Atlantpakten — enkannerligen Västtyskland — att militärt utnyttja detta innanhav samt slutligen att förbereda en passage genom Östersjöutloppen för de oceangående ubåtar, vilka i fredstid är baserade på baltiska hamnar men som i krig skall operera på Atlanten med uppgift att dels avskära sjöförbindelserna mellan Västeuropa och USA, dels tjänstgöra som flytande baser för robotanfall mot den nordamerikanska kontinenten.

För att säkra denna målsättning arbetar Moskva ej blott med militära maktmedel, utan även med politiska, ekonomiska och psykologiska.

Sedan krigsslutet har ryssarna med hänsynslös kraft förvandlat den baltiska kusten från Kronstadt till Lübeck till en militariserad zon, späckad med baser för lant-, sjö- och flygstridskrafter. Trots demen- ter från Kreml är det sannolikt att här även finns ett stort antal baser för offensiv atomkrigföring med robotar av olika typer.

Vissa avsnitt av denna gigantiska befästningsvall har förvandlats till verkliga utfallsbastioner, effektivt spärrade för obehörig insyn. Som ett led i denna militarisering har så- lunda Estland, Lettland och Li- tauen i stor utsträckning russifice- rats genom massdeportationer av vissa befolkningselement och ge- nom motsvarande tvångsdirigerade massinflyttningar av ryssar — ej blott militärer.

Sovjetunionen är i dag världens andra sjömakts — i fråga om ubåts- vapnet dess ojämförligt främsta.

De ryska *flottstyrkorna* enbart i Östersjön anses f. n. bestå av följande ungefärliga antal moderna enheter, nämligen 10 kryssare, 70 jagare, 120 ubåtar (därav hälften oceangående), 200 minfartyg, 200 torpedbåtar och 140 ubåtsjaktfar- tyg. Härtill kommer ett avsevärt antal specialbyggda invasionsfar- koster samt ett mycket stort antal smärre båtar (fiskefartyg m. fl.), lämpliga för överskeppningsföre- tag. Varje försök att närmare fast- ställa antalet enheter försvåras av de ständigt pågående förflytt- ningarna ut och in i Östersjön av

större och mindre ryska flottstyr- kor.

Denna trafik flyter ej blott ge- nom Öresund utan även genom det kanalsystem, som förbinder Leni- ngradregionen med Norra Ishavet och som är av stor strategisk be- tydelse. Här har ryssarna skaffat sig en bakväg till världshaven. Ka- nalsystemet kan passeras av far- tyg upp till jagares storlek — följ- aktligen även av ubåtar, t. o. m. av oceangående sådana. Uppenbarli- gen är dock denna trånga vattenled särskilt sårbar för flygangrepp och dessutom svårtrafikerad under en stor del av året på grund av isför- hållandena. Dessa omständigheter synas tala för att Sovjet vid krig eller krigsfara måste ha tillgång även till Östersjöutloppen (Öre- sund och Bälten).

De ryska *marininfanteriförban- dens* styrka anses f. n. uppgå till ej mindre än 50 000 man. Större delen sägs ingå i Östersjöflottan. Dessa elitförbands främsta uppgift är kustinvasion. Det är huvudsakligen för detta offensiva ändamål, som de är organiserade och utbildade — ett observandum för grannländerna vid det baltiska havet.

Det ryska *marina* flyget enbart i Östersjöområdet räknar i dag mer än 1 200 plan, vilka samtliga är landbaserade. (Hangarfartyg sak- nas; de torde f. ö. vara så gott som värdelösa i ett innanhav.)

Beträffande de ryska Östersjö- stridskrafternas *kvalitet* kan man dra vissa slutsatser av de iakttagel-

ser, som de senaste åren gjorts i samband med sovjetiska flottbesök i västerländska hamnar. Såväl personal som materiel har härvid åstadkommit ett utomordentligt gott intryck. Huruvida denna höga standard är utmärkande även för övriga enheter är vanskligt att uttala sig om.

Sammanfattningsvis kan man dock konstatera att Sovjets militära utrustning inom Östersjöområdet sedan andra världskrigets slut — till lands, till sjöss och i luften — varit mycket omfattande. Den skulle utan större överdrift kunna kallas gigantisk. I dag kännetecknas också det militärpolitiska läget inom detta område av enorm rysk dominans beträffande såväl defensiva som offensiva medel. (I de västtyska försvarskrafternas tillväxande styrka är man dock berättigad hoppas på en början till balansens återställande — i varje fall i sydvästra Östersjöområdet.)

Politiska, ekonomiska och psykologiska medel kommer även till användning då Moskva söker nå sina mål i denna del av världen.

Begreppet Östersjöns »pacifisering» har alltsedan fredsslutet flitigt utnyttjats av de ryska politikerna. Sålunda förklarade exempelvis Chrustjev vid sitt besök i Finland för ett par år sedan att hela Östersjöområdet borde förvandlas till en neutraliserad zon, till ett »ständigt fredsområde». Något se-

nare — vid ett besök i Östtyskland — underströk den ryske ledaren på nytt samma synpunkter och tillade att Moskva var redo att lämna detta land och Polen allt tänkbart stöd i deras strävan att uppnå sådana avtal med övriga Östersjöländer, som kunde gagna »neutralisering» och »pacifisering» av området i fråga. Han fördömde vid samma tillfälle (liksom även senare) planerna på gemensam europeisk marknad samt det inom Atlantpakten påbörjade arbetet på att samordna danska och västtyska stridskrafter för försvaret av Östersjöutloppen.

Av allt att döma har Moskva anförtrott satellitregimerna i Pankow och Warszawa att i stor utsträckning svara för offensiven i Östersjöområdet i vad gäller de politiska, ekonomiska och psykologiska fronterna. Ett av de ledande namnen i denna kampanj är Walter Ulbricht. Bakom ansträngningarna att förbättra kontakterna med de nordiska länderna ligger bl. a. en het önskan från Pankows och Moskvas sida att regeringarna i dessa stater måtte erkänna den östtyska regimen och upprätta reguljära diplomatiska förbindelser med denna. I främsta rummet hoppas man att Finland — där Pankowregeringen redan är företrädd av en generalkonsul — skall göra slag i saken. Men även inviterna till Sverige är påtagliga. I dessa sammanhang betonas gärna från östtyskt håll att den »demokratiska republiken» i

sin egenskap av »femte industrialisation i Europa» borde kunna bli en god handelspartner till vårt land.

Under de allra senaste månaderna har Moskvas intresse för Norden ytterligare manifesterats. Härom vittnar bl.a. en hel del pressröster från ömse sidor järnridån.

Så innehöll t. ex. den polska tidningen Tribuna Ludu den 28 januari en av allt att döma initierad ledare, där man hävdade att ett av skälen för Chrustjews möte med Kekkonen i Leningrad var Kremles avsikt att intensifiera kampanjen för »det baltiska havets neutralisering». Samma motiv förelåg — enligt tidningen — för Mikojans blixtpesök i Köpenhamn.

Sovjetunionens försök att förvandla Östersjön till »ett fredens hav», dvs. till ett ryskt innanhav, uppfattas av Manchester Guardian i ett par artiklar under januari månad som ett naturligt led i Rysslands traditionella strävan att tränga fram till världshaven. (En parallell finner tidningen i den ryska Dardanellerpolitiken.) Västtyskland — en maktfaktor i vardande — utgör f. n. det främsta hindret för ryssarna att förverkliga sina planer på fullständig hegemoni i Östersjöområdet.

Som ett exempel på hur kommunistblocket även utnyttjar ekonomiska maktmedel för att nå sitt mål i detta område nämner tidningen den pågående omdirige-

ringen av fraktfarten till sjöss. Man försöker bl. a. utveckla Rostock till en stor internationell hamn dels genom utvidgning av själva hamnanläggningarna, dels genom byggandet av en kanal, som förbinder staden med Elbe. Moskva har anslagit avsevärd teknisk och ekonomisk hjälp åt dessa strävanden, som bl. a. syftar till att konkurrera ut de västtyska hamnarna då det gäller transitotrafiken på östblocksländerna. Sålunda kommer tjeckerna — vilka hittills baserat sig på Hamburg som transitohamn — att i framtiden utnyttja Rostock för detta ändamål. (Tjeckoslovakiet är näst Östtyskland den mest industrialiserade av Sovjetunionens satellitstater.) Detta och andra exempel visar hur målmedvetet Moskva stärker kommunistblockets positioner samtidigt som det söker undergräva sina potentiella motståndares. Det framstår vidare ganska tydligt att ryssarna ingalunda nöjer sig med att skapa ökade möjligheter för de stora delar av Östersjöområdet, som de redan behärskar. Moskva syftar längre. Dess mål är att göra hela detta vatten till ett ryskt innanhav — hävdar den engelska tidningen.

Även Economist behandlar (7/2) Sovjets expansionssträvanden i Norden och framhåller att Moskva som en konsekvens av sin utrikespolitiska målsättning bekämpar varje form av ekonomiskt samgående mellan de skandinaviska sta-

terna. (En sådan ekonomisk integration skulle nämligen med största sannolikhet attrahera även Finland.) Samtidigt som ryssarna sålunda är avgjorda motståndare till alla försök att föra Nordens folk närmare varandra följer de med intensivt intresse varje tecken, som skulle kunna tyda på att de skandinaviska länderna fjärrar sig från övriga Atlantpaktstater. Den brittiska tidskriften sammanfattar sina synpunkter sålunda: »En allmän sovjetisk diplomatisk offensiv är nu under utveckling i Nordeuropa. Dess mål är ett splittrat Skandinavien, där de olika staterna dessutom bör vara obundna av allianser, dvs. skilda från NATO.»

Östersjöveckan 1958 bjöd på en hel del attraktioner — samtliga till synes ganska fredliga till sin uppläggning. Där var sålunda ordnade idrottsliga och kulturella evenemang, ungdomsläger, konferenser för arbetare, för tidningsmän, för studenter, för internationella kvinnoorganisationer osv. Deltagarna kom — förutom från Östtyskland — från Sovjetunionen, Polen, Västtyskland, Danmark, Norge och Sverige. Enligt officiella östtyska uppgifter uppgick antalet deltagare vid de olika specialkonferenserna till mellan 100 och 300 (per konferens). Det totala antalet deltagare vid Östersjöveckan uppgavs vara 400 000 personer, därav »flera tusen utlänningar».

Följande axplock från de press-

kommunikéer osv., vilka utfärdades i samband med »veckan» må tjäna som illustrationsmaterial för att belysa den politiska bakgrunden till det hela.

Så skriver t. ex. »Volksarmee» (organ för östtyska krigsmakten) den 16/8 1958:

»Enhälligt uttalade sig deltagarna i Östersjöveckan för en intensifierad kamp mot NATO:s aggressiva militära förberedelser i Östersjön och avgav ett högtidligt löfte att göra allt för att de planer, som smidas av krigsanstifterna i NATO måtte tillintetgöras. För all personal, som ingår i Republikens sjöstridskrafter måste denna manöver¹ mana till skärpt vaksamhet. De måste oavlåtligt, dag som natt, vara beredda — tillsammans med matroserna i den polska flottan och den Röda Östersjöflottan — att tilldela en eventuell angripare förintande slag.»

Viceamiral Waldemar Werner, chef för de östtyska sjöstridskrafterna, yttrade bl. a. följande (återgivet av »Neues Deutschland» 22.8.58): »Utvecklingen visar tydligt att freden i Östersjön är hotad och att den största faran kommer från den västtyska militarismen. Vi får inte passiva åse hur denna dödliga fara tillväxer. Kriget kan emellertid förhindras. Detta bevisas av det nuvarande internationella läget, vilket utvecklats i gynnsam riktning för socialismen och som stärker freds rörelsen i hela världen. En betydelsefull manifestation för folkens fredsvilja utgör den i juli avhållna Östersjöveckan, vars motto var 'Die Ostsee — ein Meer des Friedens'.

¹ Här åsyftas den krigsövning, som ägde rum med den lilla västtyska marinen i augusti 1958 i västra Östersjön och som särskilt avsåg att öva fartygsbesättningarna mot atomvapenanfall.

Detta väldiga folkmöte har visat att de fredsälskande människorna i Östersjöstaterna har satt som sitt främsta mål att kämpa för ett gott grannförhållande och för fredens upprätthållande.»

Amiral Werner yttrade vid samma tillfälle följande erkännansamma ord om den »fredsseglats» som den sovjetiska passagerarångaren »Gruzia» företagit efter Östersjöveckans avslutande med »fredskämpar» från samtliga Östersjöländer ombord: »Folkens inneboende kraft kommer inte att tillåta att Östersjön på nytt blir en tummelplats för imperialistiska hajar. NATO-strategernas planer är byggda på lösan sand. Medlemmarna i vår republiks 'Nationella Krigsmakt' är beredda att tillsammans med sina vapenbröder i Polen och i det väldiga Sovjetunionen tilldela varje angripare förintande slag.»

ADN utfärdade bl. a. följande kommuniké (den 13.7.58): »Deltagarna i den internationella studentkonferensen för de nordeuropeiska länderna har som avslutning sänt en uppmaning till regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige att erkänna 'Deutsche Demokratische Republik' som suverän stat och upprätta ömsesidiga diplomatiska förbindelser med denna.»

Av de kommunikéer och brev, som utsändes från »Arbetarnas konferens» må här följande — ställd till fackförbundsledningarna i samtliga länder vid Östersjön — återges: »Åtgärder måste vidtagas så att ett ständigt utbyte av erfarenheter och delegationer samt av dokument och informationer mellan ledningarna för de olika fackförbunden i Östersjöländerna må kunna äga rum. Vi föreslår därför ett kontinuerligt utbyte av arbetarsportdelegationer och folkkonstgrupper samt progressiv litteratur.»

Östersjöveckan 1959 skall äga rum under tiden 27/6-5/7. Som ett resultat — bland många andra — av föregående års »vecka» har »ständiga internationella kommitéer» — bestående av representanter för sjöfolk, varvs- och hamnarbetare samt kvinnoorganisationer — varit i verksamhet under den gångna hösten och vintern.

»Ostseezeitung» utlovar (11/12 58) att 1959 års Östersjövecka skall — liksom den föregående — bli en upplevelse för samtliga deltagare. Programmet blir ungefär detsamma som 1958 — ehuru i större format. Ett nytt inslag som enligt tidningens uppfattning framför allt kommer att intressera näringslivets företrädare i »de krishotade, kapitalistiska länderna» blir ett »Handelszentrum», där intresserade från utlandet får tillfälle att förhandla med östtyska företrädare för industri, lantbruk och kommunikationer.

Överhuvud kan man i alla östtyska pressuttalanden angående sommarens evenemang utläsa med vilken intensitet en speciell propagandalinje i år markeras, om möjligt ännu kraftigare än förra året. Det är fredspropagandan. I så gott som alla sammanhang betonas hurusom Östtyskland och dess folk är fredsvänligt och Bonnrepubliken imperialistisk och krigisk. Den fredliga utbyggnaden av Rostocks hamn sätts i motsatsförhållande till de aggressiva NATO-imperialisternas försök att samordna danska

och västtyska stridskrafter till försvaret av Östersjöutloppen, osv.

Som ett led i pågående intensiva förberedelser för Östersjöveckan torde man även kunna beteckna den konferens, som ägde rum i Stockholm den 8 och 9 januari 1959 och där deltagarna utgjordes av ombud från Sveriges, Norges, Danmarks och Finlands kommunistiska partier. Bland de problem som då behandlades var frågan om hur man skulle förstärka »de nordiska folkens fredskamp».

I en utsänd kommuniké hette det bl. a.: »För freden i Norden är det av vikt att regeringar, parlament och alla befolkningsskikt i länderna i Nord-europa och i de stater, som ligger vid Östersjön, gör allt för att förhindra det under västtyskt befäl planerade NATO-kommandot i detta område.»

Ovanstående exempel — som för övrigt skulle kunna mångfaldigas — från det med stor intensitet drivna »fredsarbetet» i Östersjöområdet borde tjäna som en tankeställare för alla de människor i de skandinaviska länderna, vilka är böjda för att alltför okritiskt anamma frenetiska fredsappeller från Öst.

Beträffande »Östersjöveckan» och dess avläggare av olika slag i form av samarbetskommittéer osv. kan det dessutom vara befogat att här omnämna att enligt pålitliga informationskällor (bl. a. i Västberlin) deltagarna i dessa till synes så oskyldiga konferenser i Rostock

var och en får dra sitt strå till stacken, får sin uppgift att lösa, sin lilla del av puzzlet att klara av. Det kan gälla relativt oskyldiga ting, exempelvis rapporter om stämningläget inom ett visst fackförbund i ett skandinaviskt land, det kan dock även röra sig om allvarigare uppgifter t. ex. detaljer i vissa arbeten på ett örlogsvarv i låt oss säga Karlskrona.

Vid dessa Östersjöveckans konferenser, sportevenemang osv. blandar sig ett uppbåd av fanatiker med mer eller mindre godtrogna, »vanliga» människor från de nordiska, fria länderna.

Kampen om Östersjön är en dödligt allvarlig fråga. Helt nyligen lades en diktators järnhand hårt över Finland. Det gällde detta lands egna inre angelägenheter, det gällde dess regerings sammansättning, det gällde dess fria press. Nästa gång skärpes måhända kraven ytterligare. Så kan turen komma till något annat av Nordens länder.

Det finns förvisso all anledning instämma i vad den svenska tidningen »Dagen» skrev den 28/1 1959 om detta allvarliga spørsmål:

»Mot bakgrunden av Sovjets oerhörda dominans vid Östersjön har denna sida av den rysk-finska uppgörelsen sin signifikativa innebörd även för oss. Att Östersjön under alla förhållanden skall förbli ett fredens hav önskar vi ju alla. Men till en Östersjö, som förvandlas till en den fria kritikens grav, vill nog den övervägande majoriteten svenskar i det längsta säga ett bestämt nej tack.»